

Ujvári János
(1968–2012)

Búcsúzni mindig fájdalmas, de különösen fájó, ha egy élete virágában lévő, fiatal embertől kell örökre búcsút vennünk – mint tettük ezt a borongós, szeles április 16-án, az újpesti temetőben.

Ujvári János rövidre szabott életének 44 évéből 22 évet töltött egyazon munkahelyen. A katonai szolgálat teljesítése után, érettségivel lépett be, és több felsőfokú végzettség birtokában, könyvtárvezetőként távozott a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalából. Sikeres pályafutása személyes adottságainak volt köszönhető, amelyeket nagyszerűen ki tudott bontakoztatni az innovatív, bátorító, inspiráló munkahelyi környezetben.

A hivatal könyvtárát 1949-ben alapították két jogelődje, a Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal, valamint a Magyar Királyi Szabadalmi Bíróság könyvtárainak összevonásával. Kezdetben a könyvtár állománya a nagyközönség számára nem volt elérhető, 1994 óta viszont már nyilvános könyvtárként áll az érdeklődők rendelkezésére. Ujvári János kezdeményezésére a könyvtár 2011 májusában fölvette egykori segédhivatali főigazgatójának, a *Szabadalmi Közlöny* első felelős szerkesztőjének, Frecskay Jánosnak a nevét.

Ujvári János még az Országos Találmányi Hivatalba lépett be 1990-ben, ahol első évei a tudásvágyból fakadó útkeresés jegyében teltek. A Szabadalmi Tárban folyó munka viszont elég hamar kijelölte azt a szakmai utat, amelyen a hátralévő két évtizeden át következetesen, fokról fokra, egyre több tudás birtokában, mind följebb és följebb jutott. Először az OSZK könyvtárosasszisztens képzésén vett részt, majd néhány év elteltével már kitűnő eredménnyel, okleveles könyvtárosként diplomázott az Eötvös József Főiskola budapesti kihelyezett tagozatán. Sikerral teljesítette a köztisztviselők számára kötelező, hírhedten nehéz közigazgatási alap-, majd szakvizsgát, és minden kínálkozó lehetőséget kihasználva képezte magát az iparjogvédelmi tájékoztatás terén. Tíz év alatt négy alkalommal vett részt az Európai Szabadalmi Hivatal által szervezett kurzusokon, ahol angol nyelven kellett megszereznie a szabadalmi információkeresésben való jártasságot. 2004-ben diplomázott a felsőfokú iparjogvédelmi szaktanfolyamon. Mindezek eredményeként, megszerzett tudása és szakmai tapasztalata alapján kinevezték a Szabadalmi Tárból és Iparjogvédelmi Szakkönyvtár vezetőjének – ekkor valamennyien úgy éreztük, az őt megillető helyre került.

Sajnálatos módon az örömet igen hamar a súlyos betegséggel való szembesülés ténye árnyékolta be. Ujvári János lelkiereje és küzdeni akarása ekkor mutatkozott meg a maga teljességében. Párját ritkító nyugalommal viselte az újabb és újabb megpróbáltatásokat. A mind gyakoribbá váló mélypontokról mindig volt ereje megújulva visszatérni a hétköznapi tennivalókhöz. Betegségéről lefegyverző nyíltság-

gal és őszinteséggel tudott beszélni annak, aki baráti érdeklődéssel fordult feléje, de ha nem kérdezték, egy szót sem szólt róla.

János fiatalon lett vezető, és e vizsgán is kitűnően megállta a helyét. Közvetlen munkatársai előtt nap mint nap bizonyította rátermettségét, vezetői kvalitásait. Inspiráló közeget teremtett annak, akiben megbízott: ellenőrzés nélkül, önállóan hagyta dolgozni, ha valakiben felismerte a szuverén egyéniséget. Akit irányítani kellett, azt folyamatosan terelgette a jó irányba. Őszinte ember volt, aki nem félt bevallani esetleges tévedéseit sem. Igazságos és nagyvonalú, következetes magatartása miatt a beosztottai, munkatársai szerették, becsülték.

Ujvári János tragikusan rövidre szabott életének fő műve lett a szabadalmi tár és könyvtár korszerűsítése. Az elmúlt két évtizedben paradigmaváltás történt az évszázados múltra visszatekintő gyűjteményben. A legfontosabb fordulatnak a már említett változást tekinthetjük, amikor zárt intézményi könyvtárból a nemzeti bibliográfiai számbavétel szempontjából is jelentőséggel bíró nyilvános könyvtár lett: a szabadalmi dokumentumok kijelölt őrző helye a magyar könyvtári rendszerben.

A kor szellemével nemhogy együtt haladva, de időnként azt megelőzve tért át a szakkönyvtár az informatikai eszközök használatára. A '90-es években két területen is előtérbe kerültek a számítógépes eszközök: egyrészt a könyvtárgépesítésben, másrészt az adatbázis-építésben. Az iparjogvédelmi szakkönyvtárban már 1991-ben megjelentek az első számítógépek. Tíz éven át, 2001-ig a szakkönyvekről, illetve az iparjogvédelmi cikkekről épült két önálló adatbázis, amelyeket 2000-ben integrált könyvtári rendszerrel váltottak föl. Először a TINLIB alkalmazást használták, majd 2006-tól mind a mai napig a HunTéka rendszerrel dolgoznak a könyvtárosok.

A magyar szabadalmi és használati minta dokumentumokat tartalmazó HUNPATEKA adatbázis 1994-től 2001-ig jelent meg CD-ROM-on. 2011 áprilisában ezt váltotta fölé a lényegesen bővebb adattartalmú PIPACS (Publikus IParjogvédelmi AdatbázisCSalád), amelyet DVD-ROM-on adtak ki. A PIPACS – a maga nemében egyedülálló módon – egységes webes felületen kínálta a Magyarországon oltalom alá került összes szabadalom, használati minta, ipari minta, védjegy és földrajzi árujelző, illetve a folyamatban lévő bejelentések adatait. Az offline kiadványokat az online elérhető verziók követték: a HUNPATEKA 1996-tól 2001-ig, a PIPACS pedig 2001-től 2011-ig szolgálta az iparjogvédelmi tájékoztatást. Nem kell külön hangsúlyozni, hogy mindezen adatbázis-fejlesztésekben Ujvári János tevékenyen részt vett.

Legfőbb és leginkább az ő személyéhez köthető, korszakos jelentőségű munkájának bízást a szabadalmi tár dokumentumainak teljes körű digitalizálását tekintetjük. Az 1896-tól napjainkig nyomtatásban megjelent kétszáz ezer szabadalmi dokumentum mintegy kétmillió oldalt tesz ki. A munka 2011-ben fejeződött be; eredményeként valamennyi magyar szabadalmi oltalmat kapott találmány leírása digitalizálva is elérhető lett. Jelenleg folyik a dokumentumok betöltése az e-kutatás adatbázisba – sajnos, a megvalósulást János már nem érthette meg.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának vezetősége úgy döntött, hogy kegyelettel őrzi és ápolja fiatalon elhunyt könyvtárvezetője emlékét: a hivatal által a felsőoktatási intézmények végzős hallgatói számára kiírt, szellemitulajdon-védelmi tárgyú diplomamunka vagy szakdolgozat támogatására vonatkozó pályázat 2012 őszétől Ujvári János nevét fogja viselni.

Tószegi Zsuzsanna